

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Оробей Віктора Вікторовича

**«Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських
територій України»,**

яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 28 – Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

1. Оцінка роботи здобувача у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи

Здобувач Оробей Віктор Вікторович виконав у повному обсязі Індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітню програму в обсязі 60 кредитів ECTS виконав у повному об'ємі. Він успішно склав іспити з наступних дисциплін: «Концептуальні засади розвитку публічного управління та адміністрування», «Публічна політика», «Управління суспільним розвитком», «Концептуальні засади сучасного наукового пізнання», «Етика та світоглядні засади наукової діяльності», «Методологічне забезпечення досліджень публічного управління та адміністрування», «Методологічне забезпечення освітньої діяльності», «Управління проектами», «Комунікативні аспекти діяльності дослідника», «Основи наукового мовлення», «Інформаційні технології у науковій діяльності», «Іноземна мова в професійній діяльності дослідника публічного управління та адміністрування», «Інформаційно-аналітична складова публічного управління», «Глобальне врядування і між рівневі відносини у публічному управлінні», «Демократія участі та комунікації в публічному управлінні та пройшов педагогічну практику».

У процесі навчання Оробей В.В. набув усіх компетентностей, теоретичних знань, умінь і навичок, визначених Тимчасовим стандартом вищої освіти третього науково-освітнього рівня за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Всі заплановані види робіт були виконані своєчасно. Здобувач плідно співпрацював з науковим керівником протягом усього терміну навчання в аспірантурі.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження

У зв'язку з дефіцитом фінансових і матеріальних ресурсів, відсутністю ефективних механізмів і заходів соціального захисту українського населення та підтримки соціальної інфраструктури і важливих галузей соціальних послуг, соціальна сфера переживає глибоку кризу, що суттєво позначається на стані її невід'ємної складової – соціально-культурній інфраструктурі. Найбільш відчутна кризова ситуація у сільській місцевості.

Аграрна реформа, що впроваджується сьогодні в Україні, дала змогу збільшити валове виробництво сільськогосподарської продукції. Однак, це не сприяло соціально-економічному розвитку сільських територій та підвищенню рівня життя селян, тож існує потреба в комплексному підході до розв'язання проблем розвитку сільських територій, в основу якого закладаються принципи сталого розвитку.

Основою для реалізації заходів щодо підвищення рівня розвитку українського села і добробуту його мешканців є Концепція розвитку сільських територій на період до 2025 року, що передбачає створення необхідних організаційних, правових та фінансових передумов для сталого сільського розвитку, в тому числі однієї з його важливих складових – соціальної інфраструктури. Реалізація концептуальних положень обумовлює необхідність розробки відповідних механізмів публічного управління розвитком сільської соціальної інфраструктури. У зв'язку з цим одним з основних факторів розвитку інструментарію сучасного публічного управління розвитком сільських територій стає необхідність розвитку та відновлення соціальної інфраструктури українського села, створення рівних соціальних умов для сільського населення, підвищення їх рівня доступності до соціальних благ.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Результати наукових досліджень автора отримані в межах наукової теми Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Реалізація державної соціальної політики органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U105741). Автором обґрунтовано інноваційні підходи до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських населених пунктів.

4. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що автором обґрунтуванні теоретичних засад і розробки практичних рекомендацій з удосконалення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України. Наукова новизна дисертаційного дослідження розкривається у таких положеннях:

уперше:

– розроблено та запропоновано концептуальну модель формування стратегії антикризового публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України, спрямованої на розроблення антикризових механізмів і заходів, що передбачають комплексне вирішення проблем внутрішнього характеру інфраструктурного розвитку, ефективного використання потенціалу сільської громади з метою підвищення якості життя селян, враховуючи прийняті на державному рівні соціальні стандарти, а кінцевим результатом стратегії виступає бажана структура сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох функціональних блоків – соціокультурної інфраструктури та інфраструктури життєзабезпечення сільських територій, у складі яких в окремий блок виділено об'єкти критичної інфраструктури, які мають важливе значення для підтримки життєво важливих соціальних функцій території. В основу концептуальної

моделі покладено принцип територіально-просторового управління сільським розвитком та визначено алгоритм розробки і реалізації стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної інфраструктури, що складається з двох етапів – планування та реалізації;

удосконалено:

— методичний підхід до оцінювання рівня розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, а саме щодо використання запропонованих алгоритму, який вказує на послідовність проведення цього процесу, та узагальненої системи статистичних показників забезпеченості селян об'єктами соціальної інфраструктури, у якій показники згруповані у два блоки – загальні (первинні, кількісні) та розрахункові (нормовані та зведені);

— змістовно-понятійний апарат науки публічного управління та адміністрування через уточнення сутнісного концепту поняття «публічне управління соціальною інфраструктурою сільських територій», під яким слід розуміти цілеспрямовану діяльність органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства, що спрямована на обслуговування потреб й інтересів населення, яке проживає у сільській місцевості, створення належних умов для їх розвитку та самореалізації, забезпечення гідного рівня життя людини;

— інноваційні підходи до організації управлінського процесу розвитком соціальної інфраструктури сільських територій, що базуються на: принципах управління сектором віртуальних послуг; використанні методу GAP-аналізу для вибору стратегічних напрямів інноваційного розвитку сільських територій; створенні поліцейських станцій у сільських населених пунктах та ін.;

дістали подальшого розвитку:

— виявлення, систематизація та узагальнення наукових праць з теми дослідження, здійснення їх змістовно-наукометричного аналізу, дозволило визначити основні тенденції, стан розробленості та рівень інтересу науковців

до визначеної проблематики. На підставі критичного огляду наявних літературних джерел пропонується розглядати соціальну інфраструктуру сільських територій у двох її значеннях: у широкому – як складову самостійної соціальної сфери та у вузькому – як матеріальну базу соціальної сфери, що спрямована на реалізацію завдань цієї сфери. Такий підхід дозволяє чітко розподілити інфраструктурні елементи за їх значенням і функціями, які вони виконують, та виявити життєво необхідний мінімум структурних складових й запропонувати бажану структуру сільської соціальної інфраструктури;

— аналіз сучасного стану складових сільської соціальної інфраструктури в Україні, що дозволив виявити основні тенденції її розвитку, та визначити суттєві виклики, що постали перед країною за останнє десятиріччя та які негативно вплинули на інфраструктурний розвиток: окупація російськими військами частини східної та південної української території, що спричинило внаслідок внутрішньої міграції появу нових категорій населення, які потребують додаткового соціального захисту; введення карантинних обмежень в Україні у зв'язку з поширення коронавірусної хвороби COVID-19, що суттєво змінили роботу більшості складових соціальної інфраструктури (освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, транспортного обслуговування), знизила якість надання послуг; повномасштабна російська агресія проти України, що значно вплинула на обмеження доступу до базових потреб людини, несе загрозу її життю і здоров'ю, спричиняє значні інфраструктурні руйнування соціального значення та спровокувала появу нової масштабної міграційної хвилі українців;

— узагальнення європейської практики здійснення публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій, що дозволило окреслити перспективи їх упровадження в Україні з урахуванням її євроінтеграційних прагнень, а саме: використання різноманітних фондів, проектів, програм та інших ініціатив ЄС, спрямованих на розвиток сільських

територій та покращення життя селян; проведення політики щодо збалансованого сільського розвитку та впровадження в практику концепції «розумне село», в основу якої покладено використання сільською громадою інноваційних рішень і технологій для облаштування життя у своїх громадах; створення умов на рівні громад для диверсифікація виробництва сільських територій; вивчення досвіду Балканських країн та складання каталогу успішних практик відновлення соціальної інфраструктури, що зазнала значних масштабів руйнації через збройний конфлікт;

— обґрунтування необхідності застосування методу SWOT-аналізу в публічному управлінні як передумову антикризового управління розвитком та відновленням сільської соціальної інфраструктури. Переваги цього методу полягають не тільки у виявленні сильних і слабких сторін у розвитку кожного структурного елементу сільської соціальної інфраструктури, але і дає можливість визначити найбільш ймовірні можливості й ризики, які потребують концентрації зусиль місцевої влади для визначення перспективних напрямів щодо подальшого її розвитку як комплексної інфраструктурної системи життєзабезпечення сільських територій.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на теоретико-методологічних засадах науки публічного управління, узагальненні поглядів та ідей провідних вітчизняних і зарубіжних учених, використанні системи загальнонаукових і спеціальних методів. У роботі здійснено аналіз значного обсягу нормативно-правових актів, наведено дані про апробацію результатів на науково-практичних конференціях та впровадження розробок автора у практичній діяльності органів публічної влади. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та доказовими.

6. Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій, спрямованих на удосконалення публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України та можливості їхнього застосування в діяльності органів публічної влади, що сприятиме сталому розвитку Української держави та її сільських територій.

Окремі положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли практичне застосування. Сформульовані в дисертації положення, висновки та рекомендації мають практичне значення й адресну спрямованість, що підтверджують відповідні довідки про впровадження результатів дослідження. Вони, зокрема, використані в роботі Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської військової адміністрації при підготовці методичних матеріалів щодо формування стратегії антикризового управління розвитком сільської соціальної інфраструктури в умовах воєнного стану, оголошеного в Україні (довідка № 06.01-13/2783 від 20.12.2023 р.), новаторські ідеї щодо застосування GAP-аналізу у публічному управлінні як методу вибору стратегічних напрямів інноваційного розвитку (інноваційних стратегій) сільських територіальних громад знайшли застосування в роботі Дергачівської міської територіальної громади Харківської області (довідка № 3266-02/03-31 від 13.12.2023 р.), а також у діяльності Громадської організації «Комітет регіонального розвитку» під час проведення тематичних тренінгів, присвячених розгляду методичних підходів до оцінювання рівня розвитку сільської соціальної інфраструктури (довідка № 1/07-12 від 07.12.2023 р.).

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором

Основні положення дисертаційної роботи викладено в 19 наукових публікаціях, з них 6 статей у наукових фахових виданнях з державного

управління в Україні, 1 стаття в закордонному виданні, 2 статті в інших наукових виданнях України; 10 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,78 друк. арк.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Оробей В. В. Правове регулювання публічного управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2022. Вип. 2 (17). С. 254–260. <http://doi.org/10.52363/2414-5866-2022-2-29>.

2. Оробей В. В. Аналіз сучасного стану здійснення публічного управління соціально-культурною складовою інфраструктури сільських територій в Україні. *Аспекти публічного управління.* Дніпро : Вид-во «Грані», 2023. Т. 11, № 2. С. 111–119. <https://doi.org/10.15421/152326>.

3. Оробей В. В. Основні тенденції розвитку соціально-побутової складової сільської інфраструктури України: публічно-управлінський аспект. *Наукові перспективи: журнал. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина», Серія «Психологія»).* Київ, 2023. № 9 (39). С. 156–167. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-156-167](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-156-167).

4. Оробей В. В. SWOT-аналіз в системі публічного управління розвитком інфраструктури життєзабезпечення сільських територій в Україні. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал.* Київ, 2023. № 12 (26). С. 146–155. [http://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-146-155](http://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-146-155).

5. Бульба В. Г., Оробей В. В. Європейська практика забезпечення розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2023. Вип. 2 (19). С. 353–365. <http://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-2-40>. (Особистий внесок: здійснено аналіз досвіду країн-членів ЄС стосовно реалізації програм і форм соціальної сфери, розвитку соціальної

інфраструктури сільських територій).

6. Bulba V., Orobey V. SWOT analysis of public administration in the development of social infrastructure in rural areas of Ukraine by sectors. *Public administration and state security aspects*. 2023. Vol. 2. P. 218–228. <http://doi.org/10.52363/passa-2023.2-22>. (Особистий внесок: за допомогою методу SWOT-аналізу визначено можливості й загрози в системі публічного управління розвитком сільської соціальної інфраструктури за галузями).

Стаття в закордонному виданні:

7. Rudenko O., Bulba V., Orobey V., Polyakova O., Kulinich O. Project management as a technology for optimizing resources in terms of reforming socio-economic relations. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Vol. 11, Is. 02. P. 45–51. <http://www.magnanimitas.cz/archive>. (Web of Science). (Особистий внесок: розглянуто поняття «управління проектами», визначено його зміст і сутність у контексті управління ресурсами).

Статті в інших наукових виданнях України:

8. Бульба В.Г., Оробей В.В. Наукові підходи до визначення поняття «соціальна інфраструктура сільських територій» та його публічно-управлінський зміст. *«Global Scientific Trends: Economics and Public Administration»*. 2021. Vol. 2/2021. P. 75-92. <http://doi.org/10.31110/2789-6536/2021-2/006>. (Особистий внесок здобувача: систематизовано та узагальнено наукові погляди учених щодо сутності соціальної інфраструктури сільських територій).

9. Bulba V., Orobey V. Study of methodological approaches to assessing the development of social infrastructure in rural areas. *«Global Scientific Trends: Economics and Public Administration»*. 2023. Vol. 5/2023. P. 5-20. <http://doi.org/10.31110/2789-6536/2023-5/001>. (Особистий внесок здобувача: систематизовано наукові напрацювання з проблеми дослідження методичних підходів до оцінювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій та зроблено висновки; визначено послідовність проведення оцінювання рівня розвитку сільської соціальної інфраструктури).

Матеріали конференцій:

10. 1. Оробей В. В. Розбудова соціальної інфраструктури сільських територій в умовах формування спроможних територіальних громад. *Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє* : зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2021. С. 226-228. URL : https://ipa.karazin.ua/wp-content/themes/education/filesforpages/science/zbirnik_kongress_2021.pdf#page=226.

11. Бульба В. Г., Оробей В. В. Освітні чинники впливу на формування лідерського потенціалу сільського населення України. *Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій* : Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. 28-29 жовтня 2021 р. / За заг. ред. Романовського О. Г. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. С. 86-88. (*Особистий внесок: визначення інструментарію формальної і неформальної освіти у процесі розвитку лідерських якостей у мешканців сільської місцевості на підставі аналізу практичного досвіду територіальних громад*).

12. Оробей В. В. Висвітлення проблеми публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій в дисертаційних дослідженнях українських учених. *Публічне управління: український вимір* : зб. наук. праць за матеріалами наук.-практ. конф. до 75-річного ювілею Г. І. Мостового, 22 жовтня 2021 р. м. Харків ; електронне видання. Харків : ННІ «Інститут державного управління» ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. С. 77-81. URL : https://ipa.karazin.ua/wp-content/themes/education/filesforpages/science/zbirnyk_mostovoy_2021.pdf.

13. Оробей В. В. Наукові підходи до класифікації соціальної інфраструктури сільських територій. *Публічне управління: освіта, наука, практика* : збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 18 березня 2022 р. Харків : НУЦЗУ, 2022. С. 96-99.

14. Оробей В. В. Стан соціальної інфраструктури сільських територій: загрози та виклики. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем:*

тенденції, виклики, перспективи : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 листопада 2022 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 464-466.

15. Бульба В. Г., Оробей В. В. Вимушена міграція українських громадян внаслідок військової атаки на об'єкти соціальної інфраструктури: попередні висновки. *Сучасна парадигма публічне управління* : Збірник тез IV Міжнар. наук.-практ. конф. (10-12 листопада 2022 р.) / За наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А. В. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2022. С. 927-932. (Особистий внесок: визначення та характеристика життєво важливих послуг, що надаються населенню, відповідно до секторів і підсекторів, що відносять до критичної інфраструктури території).

16. Оробей В. В. Метод правового регулювання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій в Україні. *Місьцеве самоврядування в Україні: теорія та практика* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 07 грудня 2022 р. / за заг. ред. Т. М. Лозинської, О. В. Дорофєєва, Н. Л. Панасенко. Полтава : ПДАУ, 2022. С. 20–23.

17. Оробей В. В. Туризм як ресурс розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 21 лютого 2023 р. Харків : НУЦЗУ, 2023. С. 169-172.

18. Оробей В. В. Функції публічного управління соціальною інфраструктурою сільських територій. *Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика* : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 16 березня 2023 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Харків : НУЦЗУ, 2023. С. 212-214.

19. Оробей В. В. Особливості надання соціальних послуг сільським мешканцям під час воєнного стану. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я* : тези доповідей XXXI міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2022, 17-20 травня 2023 р. / за ред. проф. Сокола Є. І. Харків : НТУ «ХПІ». С. 960.

8. Апробація матеріалів дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження були оприлюднені на міжнародному науковому конгресі «Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021); на міжнародних науково-практичних конференціях (інтернет-конференціях): «Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій» (м. Харків, 2021), «Публічне управління: освіта, наука, практика» (м. Харків, 2022), «Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи» (м. Харків, 2022), «Сучасна парадигма публічне управління» (м. Львів, 2022), «Міське самоврядування в Україні: теорія та практика» (м. Полтава, 2022), «Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика» (м. Харків, 2023), «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (м. Харків, 2023); на науково-практичній конференції «Публічне управління: український вимір» (м. Харків, 2022); на всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації» (м. Харків, 2023).

9. Оцінка структури, мови та стилю дисертації

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Оробця В.В. «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України» повністю відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та відповідає паспорту спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

11. Дотримання академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації та наукових праць здобувача, Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що робота виконана самостійно, її текст не містить плагиату, а дисертаційне дослідження відповідає вимогам академічної доброчесності.

12. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту

Здобувач представив основні результати своєї дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна щодо попередньої експертизи дисертації (витяг з протоколу № ____ розширеного засідання кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції від 27.12.2023 року) у формі презентації та наукової дискусії після її завершення.

У рамках цього розширеного засідання було ухвалено одноголосно рекомендувати роботу здобувача Оробця В.В. «Публічне управління розвитком соціальної інфраструктури сільських територій України» до

захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Головуюча на розширеному засіданні
кафедри права, національної безпеки та
європейської інтеграції, доктор юридичних
наук, професорка, завідувачка кафедри
права, національної безпеки та
європейської інтеграції ННІ «Інститут
державного управління» Харківського
національного університету імені В.Н.
Каразіна

 Лариса ВЕЛИЧКО